

НАПРЯМ 5. ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-451-4-52>

ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ

Бутова Владислава

*здобувачка вищої освіти четвертого (бакалаврського) рівню
за спеціальністю «Психологія»*

*Східноукраїнський національний університету імені Володимира Даля
м. Київ, Україна*

Гарькавець Сергій

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології та соціології*

*Східноукраїнський національний університету імені Володимира Даля
м. Київ, Україна*

Проблема злочинності, нажаль, не втрачає своєї актуальності у будь-якому суспільстві, оскільки вона є постійним маркером його соціально-правового неблагополуччя й може тільки відрізнитися власною амплітудою прояву від одного до іншого. Проте, що стосується жіночої злочинності, то у багатьох кримінологічних, соціологічних і психологічних дослідженнях висловлюються суперечливі думки [4].

Також, можна погодитися з тим, що статистика жіночої злочинності не надійна, як й жінка, яка каже про свій справжній вік. Таким злочинам, ще більше властивий латентний характер й вони часто приховані від дослідницької оптики.

Разом із цим, погоджуючись з загальновідомим фактом, що жінки вчиняють набагато менше правопорушень, ніж чоловіки, не з'ясованими залишаються чинники та механізми, що зумовлюють такі прояви. Розходження дослідників у питаннях детермінації злочинів, що скоюють жінки, розташовуються на континуумі від феміністських проявів до повної відсутності почуття провини, навіть тоді, коли жінки вчиняють ганебні дії [1].

Разом із цим, у наукових джерелах зазначається, що вивчаючи особистість жінки, яка скоїла злочин, потрібно аналізувати та узагальнювати психологічні та специфічні властивості й ознаки жінок зі

стійкою злочинною установкою, де установка на покарання може істотно вплинути на процес запобігання злочинності серед жінок.

Проте, у свій час спочатку Ч. Ломброзо, а потім З. Фройд зазначали, що жінки порушують закон, оскільки намагаються позбавитися традиційних жіночих ролей та зайняти соціальне положення чоловіків [2]. А. Адлер пішов ще далі та зазначав, що на криміналізацію жінок суттєво впливають аспекти соціалізації, що послаблюють прояви її конформності й такими аспектами виступають фемінізація та емансипація [5].

Ствердно, останні кілька десятиків років ми спостерігаємо ці процеси, проте це призвело не тільки до розширення протиправної діяльності, але й посилило законслухняні прояви. Як ми вважаємо, не існує прямого зв'язку між феміністською орієнтацією та делінквентністю. Скоріше такий зв'язок корелює з рівнем індустріалізації та загальними економічними можливостями громадян певних держав.

Проте, є й такі думки, що причиною жіночої злочинності є загальна маскулінізація жіноцтва внаслідок актуалізації питання гендерної рівності як цінності демократичного суспільства [3]. Також, на продуктування жіночої злочинності впливає ситуація у родині, а саме загострення протиріч у сімейно-побутовій сфері. Жінка, яка зайнята важкою працею, відчуває постійну матеріальну нестачу, їй все складніше виконувати традиційні гендерні ролі. Під впливом життєвих негараздів, марності знайти вихід із складного становища у багатьох жінок виникає нервово-психічне напруження, з'являється стан стійкої фрустрації, почуття даремності зусиль тощо.

Дійсно, певні умови існування можуть значно впливати на якісні та кількісні показники жіночої кримінальності. Підпорядковане становище жінки у суспільстві (економічне, професійне тощо) дійсно впливає на розміри та характер її кримінального поведіння.

У суспільстві, де жінка матеріально забезпечена чоловіком у значній мірі вона звільнена від економічних і соціальних проблем, що можуть бути чинниками протиправного поведіння. Але, разом із цим, можна погодитися з М. Мід, яка зазначала, що у суспільстві не тому, так замало жінок-грабіжників банків, що вони не відрізняються необхідною сміливістю або силою, а тому, що дуже мало жінок, які відчувають потребу грабувати банки, або тому, що така поведінка властива саме жіночий натурі [2].

Варто зазначити, що на психологічному рівні, чинником, що зумовлює прояви жіночої агресії (анормативності), виступає дефіцит емоційного спілкування, дефіцит любові та взаєморозуміння, що переживалися дівчинкою у ранньому дитинстві [4]. Більша чутливість, більша вразливість й саме у ранньому дитинстві, значно впливають на формування її особистісних характеристик. При цьому, найбільш

суттєво це проявляється у стосунках з матір'ю. Якщо стосунки незадовільні, то це психологічна травма на все життя.

Ствердно, невдачі та розчарування, що були пережиті жінкою у ранньому дитинстві, генерують негативне емоційне фарбування усіх відносин, у які вступає жінка у дорослому житті. А бажання помститися (часто неусвідомлене) стає деструктивним чинником її активності. Це виступає загальною умовою негативного ставлення до оточуючого світу, проявів ворожнечі, зневаги та агресії, що цілком спроможне зумовити протиправні вчинки різної модуляції.

Таким чином, проблема того, чому жінки вчиняють злочини, на тепер, не має єдиного підходу до свого розгляду. Проте, щодо розгляду психологічних особливостей таких жінок, плідним виявляється вивчення відносин, які складають у їхньому дитинстві, й особливо зі значущими дорослими. Саме у цей період життя фемінні якості «фарбуються» певним емоційним фоном й саме від того, яким від буде – позитивним або негативним, багато у чому буде залежати спрямованість поведінки жінки у майбутньому.

Література:

1. Волченко Л. П., Гарькавець С. О. Особливості формування соціально-нормативних уявлень старшокласників в умовах суспільної кризи : монографія. Сєвєродонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016 200 с.
2. Гарькавець С. О. Соціально-нормативний конформізм особистості у психологічному вимірі: монографія. Луганськ : вид-во «Ноу-лідж», 2010. 343 с.
3. Комих Н. Г. Гендерна оптика в дослідженні злочинності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2. С. 206.
4. Крейдун Н. П., Подильчак О. Н., Петрова Н. В. О некоторых причинах делинквентного поведения женщин. *Актуальні проблеми сучасної психології* : матеріали других міжнародних психологічних читань. Харків, 1995. С. 25–26.
5. Dreikurs R. Grundbegriffe der individualpsychologie. Stuttgart: Klett-Cotta, 1997. 180 p.